

ПЕРЕДМОВА

1 РОЗРОБЛЕНИЙ

Українським науково-дослідним та проектно-конструкторським інститутом будівельних матеріалів та виробів (НДІБМВ) (к.т.н. Ю.М.Червяков, В.Г.Коморна, Р.М.Хайрулліна, О.М.Шляковська)

2 ВНЕСЕНИЙ

Відділом державних нормативів і стандартів Держкоммістобудування України

3 ЗАТВЕРДЖЕНИЙ ТА ВВЕДЕНИЙ В ДІЮ

наказом Державного комітету України у справах містобудування і архітектури від 27.09.1994 р. №42

4 ВВЕДЕНИЙ ВПЕРШЕ

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ
Система стандартизації та нормування в будівництві
Ресурсозбереження
Терміни та визначення

Система стандартизации и нормирования в строительстве
Ресурсосбережение
Термины и определения

Standardization and normalization systems in construction
Resources savings
Terms and definitions

Чинний від 1995-01-01

1 ГАЛУЗЬ ВИКОРИСТАННЯ

1.1 Цей стандарт встановлює терміни та визначення понять у галузі ресурсозбереження.

1.2 Терміни, регламентовані в цьому стандарті, обов'язкові для використання в усіх видах нормативної документації, у довідковій та навчально-методичній літературі, що належить до галузі будівництва, а також для робіт із стандартизації або при використанні результатів цих робіт, включаючи програмні засоби для комп'ютерних систем.

1.3 Вимоги стандарту чинні для використання в роботі підприємств, установ, організацій, що діють на території України, технічних комітетів із стандартизації, науково-технічних та інженерних товариств, міністерств, відомств.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому стандарті використано посилання на такі документи:

ДСТУ 1.0-93	Державна система стандартизації України. Основні положення
ДСТУ 1.2-93	Державна система стандартизації України. Порядок розроблення державних стандартів
ДСТУ 1.5-93	Державна система стандартизації України. Загальні вимоги до побудови, викладу, оформлення та зміст у стандартів
КНД 50-011-93	Керівний нормативний документ з стандартизації. Основні положення та порядок розробки стандартів на терміни та визначення

3 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

3.1 Для кожного поняття встановлено один стандартизований термін.

3.2 Подані визначення можна в разі необхідності розвивати шляхом введення до них похідних ознак, які доповнюють значення термінів, що використовуються. Доповнення не можуть порушувати обсяг і зміст понять, визначених у стандарті.

3.3 У стандарті, як довідкові, подані німецькі (de), англійські (en), французькі (fr), та російські (ru) відповідники стандартизованих термінів, а також визначення російською мовою.

3.4 У стандарті наведено абетковий покажчик термінів українською мовою та абеткові покажчики іншомовних

відповідників стандартизованих термінів кожною мовою окремо.

4 ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ

4.1 Основні поняття в ресурсозбереженні

4.1.1 маловідходна технологія	de von geringer Abfall technologie en waste technology fr technologie de peu de déchets ru малоотходная технология
Система технічних, технологічних, економічних, організаційних засобів, спрямована на максимальне можливе використання мінеральної сировини, яка передбачає комплексну переробку її та утилізацію відходів і забезпечує виготовлення продукції з кількістю відходів, яка не перевищує 10%	Система технических, технологических, экономических, организационных средств, направленная на максимальное возможное использование минерального сырья, предусматривающая комплексную переработку его и утилизацию отходов и обеспечивающая изготовление продукции с количеством отходов, не превышающим 10 %
4.1.2 безвідходна технологія	de abfalllose Technologie en technology without waste fr technologie sans déchets ru безотходная технология
Технологія, яка характеризується повним використанням вихідної сировини, включаючи відходи, або забезпечує скорочення їх до 1,51	Технология, характеризующаяся полным использованием исходного сырья, включая отходы, или обеспечивающая их до 1,51
4.1.3 комплексна переробка вихідної сировини	de Komplexverarbeitung des Ausgangsmaterials en complexe processing of original raw material fr traitement complexe des matières premières de départ ru комплексная переработка исходного сырья
Максимально можливе економічно доцільне вилучення компонентів на основі маловідходної технології переробки	Максимально возможное экономически целесообразное извлечение компонентов на основе малоотходной технологии переработки
4.1.4 утилізація	de Verwertung en utilization fr utilisation ru утилизация
Використання некондиційних технологічних продуктів (розкриттів, породи, відходів) для виробництва додаткової продукції	Использование некондиционных технологических продуктов (вскрыши, породы, отходов) для производства дополнительной продукции
4.1.5 вторинні матеріальні ресурси (ВМР)	de sekundäre Materialressourcen (BMP) en secondary material resources (BMP) fr ressources matérielles secondaires (BMP) ru вторичные материальные ресурсы (BMP)
Матеріальні залишки виробництва і споживання, які можуть ефективно використовуватись при сучасному рівні технології для виробництва	Материальные остатки производства и потребления, которые могут эффективно использоваться при современном уровне технологии для производства

кондиційної продукції

4.1.6 попутні продукти

Відходи, що використовуються у народному господарстві без додаткової переробки

4.1.7 побічні продукти

Відходи, що використовуються у народному господарстві після додаткової переробки

4.1.8 вторинні продукти

Матеріали, які після використання у промисловості або в побуті, зносилися і втратили свою початкову цінність

4.1.9 відходи виробництва

Залишки сировини, матеріалів, напівфабрикатів, що утворилися при виробництві продукції або виконанні робіт і втратили повністю або частково вихідні споживчі властивості

4.1.10 відходи споживання

Вироби і машини, які втратили свої споживчі властивості в результаті фізичного або морального зносу

4.1.11 невикористані відходи

Вторинні матеріальні ресурси, для яких у даний час відсутні умови використання

4.1.12 ресурси вторинної сировини

Кількісне вираження об'ємів конкретних видів вторинної сировини

4.1.13 потенційні ВМР

кондиционной продукции

de gleichzeitige Produkte

en associated products

fr produits associés

ru попутные продукты

Отходы, используемые в народном хозяйстве без дополнительной переработки

de Nebenprodukte

en by-products

fr sous-produits

ru побочные продукты

Отходы, используемые в народном хозяйстве после дополнительной переработки

de Sekundärprodukte

en secondary products

fr produits secondaires

ru вторичные продукты

Материалы, которые будучи использованы в промышленности или в быту, изнашивались и потеряли свою первоначальную ценность

de Produktionsabfälle

en production waste

fr déchets de production

ru отходы производства

Остатки сырья, материалов, полуфабрикатов, образовавшиеся при производстве продукции или выполнении работ и утратившие полностью или частично исходные потребительские свойства

de Verbrauchsabfälle

en waste of consumption

fr déchets de consommation

ru отходы потребления

Изделия и машины, утратившие свои потребительские свойства в результате физического или морального износа

de ungenützte Abfälle

en unused waste

fr déchets non utilisables

ru неиспользуемые отходы

Вторичные материальные ресурсы, для которых в настоящее время отсутствуют условия использования

de Ressourcen des Sekundärrohstoffes

en resources of secondary raw material

fr ressources en produits secondaires

ru ресурсы вторичного сырья

Количественное выражение объемов конкретных видов вторичного сырья

de potentielle sekundäre Materialressourcen

en potential secondary material resources

Матеріальні залишки виробництва і споживання, ефективне використання яких очікується в перспективі після здійснення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які проводяться чи плануються, або можливе при зміні економічної ситуації

4.1.14 консервація

Тимчасове складування (ізоляція) потенційних ВМР, при якому їх утримання включає небезпеку для навколишнього середовища та забезпечує можливість видалення при наявності прийнятної технології переробки або при зміні економічної ситуації

4.1.15 поховання відходів

Повна ізоляція відходів, яка виключає можливість досягнення небезпечного рівня міграції шкідливих компонентів у навколишнє середовище

4.1.16 можливий збиток

Втрати народного господарства і витрати на компенсацію втрат, які можуть мати місце у разі неповного використання сировини або невикористання ВМР

4.1.17 відвернутий збиток

Частина можливого збитку, яка не реалізується внаслідок використання ВМР або переведення їх в менш небезпечну форму

4.1.18 фактичний збиток

Частина можливого збитку, якої неможливо уникнути, -

fr	ressources potentielles matérielles secondaires
ru	потенциальные ВМР Материальные остатки производства и потребления, эффективное использование которых ожидается в перспективе после осуществления-проводимых или планируемых научно-исследовательских и опытно-конструкторских работ, либо возможно при изменении экономической ситуации
de	Erhaltung
en	putting in dead storage
fr	mise en état de conservation
ru	консервация Временное складирование (изоляция) потенциальных ВМР, обеспечивающее безопасное для окружающей среды их содержание и возможность извлечения при создании приемлемой технологии переработки или изменении экономической ситуации
de	Abfallgelände
en	burial of waste
fr	décharge terrestre des déchets
ru	захоронение отходов Полная изоляция отходов, исключая возможность достижения опасного уровня миграции вредных компонентов в окружающую среду
de	möglicher Verlust
en	eventual damages
fr	dommages éventuels
ru	возможный ущерб Потери народного хозяйства и затраты на компенсацию потерь, которые могут иметь место в случае неполного использования сырья или неиспользования ВМР
de	abgewendeter Verlust
en	prevented damage
fr	dommage prévenu
ru	предотвращенный ущерб Нереализуемая часть возможного ущерба вследствие использования ВМР или перевода их в менее опасную форму
de	tatsächlicher Verlust
en	real damage
fr	dommage réel
ru	фактический ущерб Непредотвращенная часть возможного ущерба - фактические потери

фактичні втрати народного господарства в результаті невикористання ВМР та відходів і витрати на компенсацію втрат

4.1.19 залишковий збиток

Додаткові витрати підприємств галузі, пов'язані з усуненням негативних наслідків від впливу залишкових відходів, які утворюються під час переробки первинних відходів

4.1.20 матеріальні ресурси

Найвний комплекс речових елементів, призначених для обробки під час виробництва за допомогою знарядь праці, який складається з матеріалів, що безпосередньо добуваються з навколишньої природи і перетворюються в продукт, та матеріалів, які зазнали попередньої обробки (сировина і сировинні матеріали)

4.1.21 виробничі запаси

Матеріальні ресурси, які знаходяться на промисловому підприємстві у вигляді сировини, матеріалів, палива, комплектуючих виробів і напівфабрикатів за кооперативними поставками і які ввійшли в сферу виробництва, але не використовуються безпосередньо для виготовлення промислової продукції

4.1.22 енергозбереження

Процес здійснення комплексу заходів і способів, спрямованих на раціоналізацію процесів виробництва, передачі і використання енергоресурсів та, в першу чергу, на їх економію

4.1.23 економія палива і енергії

народного господарства в результаті неиспользования ВМР и отходов и затраты на компенсацию потерь

de	restlicher Verlust
en	residual damage
fr	dommage résiduel
ru	остаточный ущерб
	Дополнительные затраты предприятий отрасли, связанные с устранением отрицательных последствий от воздействия остаточных отходов, образующихся в процессе переработки первичных отходов
de	Materialressourcen
en	material resources
fr	ressources matérielles
ru	материальные ресурсы
	Наличный комплекс вещественных элементов, предназначенных для обработки в процессе производства при помощи орудий труда, состоящий из материалов, непосредственно добываемых из окружающей природы и превращаемых в продукт, и материалов, подвергшихся предварительной обработке (сырье и сырьевые материалы)
de	Produktionsvorräte
en	stores (and supplies)
fr	réserves de production
ru	производственные запасы
	Материальные ресурсы, находящиеся на промышленном предприятии в виде сырья, материалов, топлива, комплектующих изделий и полуфабрикатов по кооперативным поставкам и вступившие в сферу производства, но еще не используемые непосредственно для изготовления промышленной продукции
de	Energieeinsparung
en	energy savings
fr	économie d'énergie
ru	энергосбережение
	Процесс осуществления комплекса мероприятий и способов, направленных на рационализацию процессов производства, передачи и использования энергоресурсов, и, в первую очередь, на их экономию
de	Einsparung des Brennstoffes und der Energie
en	fuel and energy saving

Різниця між енергоспоживанням, що нормується державними стандартами, і фактичними витратами енергоресурсів за встановлений інтервал часу

4.1.24 резерв економії енергоресурсів

Осяг можливої економії енергоспоживання виробничими процесами і установками, виявлений в результаті проведення необхідних досліджень

4.1.25 раціональне використання енергоресурсів

Використання палива і енергії у відповідності з технологічними регламентами виробничих процесів та установленими режимами роботи обладнання

4.1.26 енергетичний ресурс

Енергоносій, який не використовується, але при даному рівні техніки або у перспективі її розвитку може бути використаний у народному господарстві

4.1.27 втрати енергоресурсів

Технологічно неминучі втрати палива і енергії при їх видобутку, переробці, транспортуванні та використанні, а також втрати, викликані порушенням технологічних регламентів і прямою безгосподарністю

4.1.28 нетрадиційні джерела енергії, здатні відновлюватись

Джерела практично невичерп-

fr	économie de combustibles et d'énergie
ru	экономия топлива и энергии
	Разность между нормируемым государственным стандартами энергопотреблением и фактическим расходом энергоресурсов за установленный интервал времени
de	Einsparungsreserve der Energieressourcen
en	reserve of power
fr	réserve d'économie des ressources énergétiques
ru	резерв экономии энергоресурсов
	Объем возможной экономии энергопотребления производственными процессами и установками, выявленный в результате проведения необходимых исследований
de	rationelle Ausnutzung der Energieressourcen
en	efficient use of power resources
fr	utilisation rationnelles des ressources énergétiques
ru	рациональное использование энергоресурсов
	Использование топлива и энергии в соответствии с технологическими регламентами производственных процессов и установленными режимами работы оборудования
de	Energieressource
en	power service life
fr	ressource énergétique
ru	энергетический ресурс
	Энергоноситель, который не используется, но при данном уровне техники или в перспективе ее развития может быть использован в народном хозяйстве
de	Verluste der Energieressourcen
en	power resources losses
fr	pertes des ressources énergétiques
ru	потери энергоресурсов
	Технологически неизбежные потери топлива и энергии при их добыче, переработке, транспортировании и использовании, а также потери, вызванные нарушением технологических регламентов и прямой бесхозяйственностью
de	erneuerte untraditionelle Energiequellen
en	renewed traditional energy sources
fr	sources d'énergie non traditionnelles reprises
ru	возобновляемые нетрадиционные источники энергии
	Источники практически неисчер-

ної енергії сонця, вітру, тепла Землі, біомаси морів і океанів, річок з використанням міні- і мікро ЕС

4.1.29 нетрадиційна енергетика

Енергетика, яка використовує джерела енергії, що нетрадиційно відновлюються

4.1.30 управління ефективністю використання матеріальних ресурсів

Сукупність організаційних і виробничих заходів, спрямованих на забезпечення сировиною, матеріалами, комплектуючими виробами, обладнанням, а також на підвищення ефективності матеріально-технічного постачання і збуту продукції

4.1.31 рекуперация

Можлива економія енерго- і матеріальних ресурсів в умовах досягнутого технічного і організаційного рівня виробництва, яка може бути отримана в стислі строки без істотних капітальних витрат

4.1.33 перспективні резерви

Можлива економія енерго- і матеріальних ресурсів в результаті подальшого підвищення рівня технічного розвитку і удосконалення організації виробництва, що потребує тривалих строків в реалізації і значних капітальних вкладень

паемой энергии солнца, ветра, тепла Земли, биомассы морей и океанов, рек с использованием мини- и микро ЭС

de untraditionelle Energetik
en non traditional energetics
fr énergies non traditionnelles
ru нетрадиционная энергетика
Энергетика, использующая нетрадиционные возобновляемые источники энергии

de Steuerung des Anwendungsnutzens von Materialressourcen
en management of the efficiency of material resources use
fr gestion de l'efficacité d'utilisation des ressources matérielles

ru управление эффективностью использования материальных ресурсов
Совокупность организационных и производственных мероприятий, направленных на обеспечение сырьем, материалами, комплектующими изделиями, оборудованием, а также на повышение эффективности материально-технического снабжения и сбыта продукции

de Rekuperation
en recuperation
fr récupération
ru рекуперация

en current reserves
fr réserves courantes
ru текущие резервы

Возможная экономия энерго- и материальных ресурсов в условиях достигнутого технического и организационного уровня производства, которая может быть получена в сжатые сроки без существенных капитальных затрат

de Perspektivreserven
en long term reserves
fr réserves de long terme
ru перспективные резервы

Возможная экономия энерго- и материальных ресурсов в результате дальнейшего повышения уровня технического развития и совершенствования организации производства, требующая длительных сроков реализации и значительных капитальных вложений

4.2 Показники використання матеріальних ресурсів

4.2.1 розрахунковий (плановий) коефіцієнт використання

de	rechnerischer (plangemässen) Ausnutzungskoeffizient
en	rated (planned) utilization factor
fr	facteur d'utilisation calculé (planifié)
ru	расчетный (плановый) коэффициент использования

Ступінь використання сировини і матеріалів у виробництві продукції (роботи), яка визначається відношенням корисної витрати (маси теоретичної витрати) до норми витрати матеріалів, встановленої на виробництво одиниці продукції

Степень использования сырья и материалов в производстве продукции (работы), которая определяется отношением полезного расхода (массы теоретического расхода) к норме расхода материалов, установленной на производство единицы продукции

4.2.2 фактичний коефіцієнт використання

de	tatsächlicher Ausnutzungskoeffizient
en	real utilization factor
fr	facteur d'utilisation réel
ru	фактический коэффициент использования

Відношення корисної витрати до фактичної питомої витрати сировини і матеріалів на виробництво продукції

Отношение полезного расхода к фактическому удельному расходу сырья и материалов на производство продукции

4.2.3 видатковий коефіцієнт

de	verbrauchskoeffizient
en	consumption factor
fr	facteur de consommation
ru	расходный коэффициент

Показник, зворотний коефіцієнту використання

Показатель, обратный коэффициенту использования

4.2.4 вихід продукту

de	Austritt des Produktes
en	product yield
fr	rendement en produit
ru	выход продукта

Відношення кількості виготовленого продукту до кількості фактично витраченої вихідної сировини, матеріалу

Отношение количества произведенного продукта к количеству фактически израсходованного исходного сырья, материала

4.2.5 коефіцієнт вилучення продукту із вихідної сировини

de	Ziehkoeffizient
en	extraction coefficient
fr	coefficient d'extraction

Ступінь використання	ru коэффициент извлечения продукта из исходного сырья Степень использования полезного
корисної речовини, яку вміщує відповідний вид вихідної сировини	вещества, содержащегося в соот- ветствующем виде исходного сырья
4.2.6 енергоємність	de Energieintensität en power absorption capacity fr capacité d'absorption de l'énergie ru энергоёмкость
Кількість витрачених палива і енергії на технологічні процеси виготовлення продукції	Количество израсходованных топлива и энергии на техно- логические процессы изготовления продукции
4.2.7 питома енергоємність	de spezifische Energieintensität en specific power absorption capacity fr capacité d'absorption de l'énergie spécifique
Відношення енергоємності ви- робу до одного із параметрів, що характеризують експлуа- таційні властивості виробу	ru удельная энергоёмкость Отношение энергоёмкости изделия к одному из параметров, характеризующих эксплуата- ционные свойства изделия
4.3 Показники економічної ефективності у ресурсозбереженні	
4.3.1 економічна ефективність маловідходних технологій	de ökonomische Wirksamkeit der Kleinabfalltechnologien en economical efficiency of lowwaste technologies fr efficacité économique des technologies de peu de déchets ru экономическая эффективность малоотходных технологий
Здатність маловідходних техно- логій здійснювати комплексну переробку матеріальних ресур- сів в кондиційну продукцію і реалізувати її споживачеві	Способность малоотходных техно- логий осуществлять комплексную переработку материальных ресур- сов в кондиционную продукцию и реализовать ее потребителю
4.3.2 матеріалосмність продукції	de Materialaufwendigkeit der Produktion en specific consumption of materials for products fr consommation spécifique des matériaux pour produits ru материалоемкость продукции
Величина матеріальних витрат на одиницю продукції або ко- рисний ефект і ефективність використання спожитих пред- метів праці (витрат сировини, основних і допоміжних мате- ріалів, палива та енергії), яка кількісно вираховується ділен- ням розміру матеріальних вит- рат на обсяг випуску продукції	Величина материальных затрат на единицу продукции или полезный эффект и эффективность использо- вания потребляемых предметов труда (затрат сырья, основных и вспомогательных материалов, топлива и энергии), количествен- но вычисляемая делением размера материальных затрат на объем вы- пуска продукции
4.3.3 капіталосмність продукції	de Kapitalintensität der Produktion en capital intensity of products fr intensité des capitaux des produits ru капиталоемкость продукции
Відношення капітальних вкла-	Отношение капитальных вло-

день у виробничі фонди до приросту випуску продукції, викликаного цими вкладеннями. Зворотне відношення цих величин дає показник капіталовіддачі

4.3.4 коефіцієнт прямих витрат матеріально-технічних ресурсів

Середньогалузевий рівень витрати того чи іншого виду матеріальних ресурсів у вартісному вираженні, який включає як основні матеріальні витрати, безпосередньо пов'язані з процесом виготовлення продукції, так і загальновиробничі, пов'язані з обслуговуванням основного виробництва

4.3.5 питома матеріалоемність

Відношення витрат матеріалу на один виріб до величини корисного ефекту або до номінального значення його основного параметру

4.3.6 матеріалоемність виробу

Кількість матеріалів, що входять до складу виробу

4.3.7 ресурсоекономічність виробу

Кількість ресурсів, що витрачається на забезпечення функціонування виробу

4.3.8 економія ресурсів

Кількість сировини і матеріалів, вивільнених під час виробництва продукції (проведення робіт) за рахунок ефективного і раціонального їх використання, впровадження досягнень науково-технічного прогресу і передових методів організації виробництва та праці без

зменшення в производственные фонды к приросту выпуска продукции, вызванного этими вложениями. Обратное отношение этих величин дает показатель капиталотдачи

de Direktaufwandskoeffizient der materiell-technischen Ressourcen
en cost coefficient of material and technical resources
fr coefficient de dépenses directes des ressources matérielles et techniques
ru коэффициент прямых затрат материально-технических ресурсов

Среднеотраслевой уровень расхода того или иного вида материальных ресурсов в стоимостном выражении, включающий как основные материальные затраты, непосредственно связанные с процессом изготовления продукции, так и общепроизводственные, связанные с обслуживанием основного производства

de spezifische Materialaufwendigkeit
en specific consumption of materials
fr consommation spécifiques des matériaux
ru удельная материалоемкость

Отношение расхода материала на одно изделие к величине полезного эффекта или к номинальному значению его основного параметра

de Materialintensität des Erzeugnisses
en specific consumption of materials for a product
fr consommation spécifique des matériaux pour un produit
ru материалоемкость изделия

Количество содержащихся в изделии материалов

de Ressourcenwirtschaftlichkeit des Erzeugnisses
en resource saving of a product
fr économie des ressources d'un produit
ru ресурсоекономичность изделия

Количество ресурсов, расходуемое на обеспечение функционирования изделия

de Ressourcenökonomie
en saving of resources
fr économie des ressources
ru экономия ресурсов

Количество сырья и материалов, высвобожденных при производстве продукции (работ) за счет эффективного и рационального их использования, внедрения достижений научно-технического прогресса и передовых методов организации производства и труда без снижения качества этой

зниження якості цієї продукції (робіт)

4.3.9 режим економії

Система технічних, економічних і організаційних заходів, спрямованих на збереження на найбільш повне, ефективно використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів, природних багатств країни

4.3.10 норма витрати матеріальних ресурсів

Допустима кількість сировини, матеріалів, палива і електроенергії для виготовлення одиниці продукції

4.3.11 пряма економія енергоресурсів

Економія, що утворюється за рахунок скорочення витрат палива і електроенергії на всіх стадіях виробництва продукції (робіт) шляхом удосконалення методів планування, нормування і контролю за їх раціональним використанням, підвищенням рівня використання вторинних енергоресурсів

4.3.12 побічна економія матеріальних ресурсів

Економія, яка досягається за рахунок підвищення якості продукції, зменшення її матеріалоемності, використання паливомістких відходів

4.3.13 балансова економія матеріальних ресурсів

Економія, що утворюється за рахунок зменшення в енергетичному балансі найбільш коштовних дефіцитних енергоресурсів, перш за все нафтопродуктів

продукции (работ)

de	Ökonomieregime
en	policy of economy
fr	régime d'austérité
ru	режим экономии
	Система технических, экономических и организационных мер, направленных на сбережение и наиболее полное, эффективное использование материальных, трудовых и денежных ресурсов, природных богатств страны
de	Materialressourcenverbrauchsnorm
en	norm of material resources use rate
fr	norme de consommation des ressources matérielles
ru	норма расхода материальных ресурсов
	Допустимое количество сырья, материалов, топлива и электроэнергии для изготовления единицы продукции
de	direkte Einsparung der Energieressourcen
en	direct saving of power resources
fr	économie directe des ressources éergétiques
ru	прямая экономия энергоресурсов
	Экономия, получаемая за счет сокращения потерь топлива и электроэнергии на всех стадиях производства продукции (работ) путем совершенствования методов планирования, нормирования и контроля за их рациональным использованием, повышением уровня использования вторичных энергоресурсов
de	indirekte Einsparung der Materialressourcen
en	indirect saving of material resources
fr	économie indirecte des ressources matérielles
ru	косвенная экономия материальных ресурсов
	Экономия, достигаемая за счет повышения качества продукции, уменьшения ее материалоемкости, использования топливосодержащих отходов
de	Bilanzersparung der Materialressourcen
en	balance saving of material resources
fr	économie de bilan des ressources matérielles
ru	балансовая экономия материальных ресурсов
	Экономия, получаемая за счет снижения в энергетическом балансе наиболее ценных и дефицитных энергоресурсов, прежде всего нефтепродуктов

4.3.14 структурна економія

de	Struktureinsparung
en	structural saving
fr	économie structurale
ru	структурная экономия
-	Экономия, достигаемая за счет внедрения энергосберегающего оборудования и прогрессивных технологических процессов и за счет изменения номенклатуры (структуры) выпуска промышленной продукции

Економія, що досягається за рахунок впровадження енергозберігаючого обладнання і прогресивних технологічних процесів та за рахунок зміни номенклатури (структури) виробництва промислової продукції

Абетковий покажчик українських термінів

відходи виробництва	4.1.9
відходи невикористані.....	4.1.11
відходи споживання.....	4.1.10
використання енергоресурсів раціональне	4.1.25
вихід продукту.....	4.2.4
ВМР потенційні	4.1.13
втрати енергоресурсів.....	4.1.27
джерела енергії нетрадиційні, здатні відновлюватися.....	4.1.28
економія матеріальних ресурсів балансова	4.3.13
економія матеріальних ресурсів побічна	4.3.12
економія енергоресурсів пряма.....	4.3.11
економія структурна.....	4.3.14
економія палива і енергії	4.1.23
економія ресурсів	4.3.8
енергетика нетрадиційна.....	4.1.29
енергоємність.....	4.2.6
енергоємність питома.....	4.2.7
енергозбереження.....	4.1.22
ефективність маловідходних технологій економічна.....	4.3.1
запаси виробничі.....	4.1.21
збиток відвернутий	4.1.17
збиток залишковий	4.1.19
збиток можливий.....	4.1.16
збиток фактичний.....	4.1.18
капіталоємність продукції	4.3.3
коефіцієнт видатковий	4.2.3
коефіцієнт використання розрахунковий (плановий)	4.2.1
коефіцієнт використання фактичний	4.2.2
коефіцієнт вилучення продукту із вихідної сировини.....	4.2.5
коефіцієнт прямих витрат матеріально-технічних ресурсів ..	4.3.4
консервація.....	4.1.14
	4.3.6
матеріалоємність питома.....	4.3.5
матеріалоємність продукції.....	4.3.2
норма витрати матеріальних ресурсів.....	4.3.10
переробка вихідної сировини комплексна.....	4.1.3
поховання відходів	4.1.15
продукти вторинні.....	4.1.8

продукти побічні.....	4.1.7
продукти попутні	4.1.6
режим економії.....	4.3.9
резерв економії енергоресурсів.....	4.1.24
резерви перспективні.....	4.1.33
резерви поточні	4.1.32
рекуперация.....	4.1.31
ресурс енергетичний.....	4.1.26
ресурси матеріальні вторинні (ВМР)	4.1.5
ресурси вторинної сировини.....	4.1.12
ресурси матеріальні.....	4.1.20
ресурсоекономічність виробу	4.3.7
технологія безвідходна.....	4.1.2
технологія маловідходна.....	4.1.1
управління ефективністю використання матеріальних ресурсів .	4.1.30
утилізація.....	4.1.5

Абетковий показчик німецьких термінів

Abfallgelände.....	4.1.15
abfalllose Technologie.....	4.1.2
abgewendeter Verlust.....	4.1.17
Austritt des Produktes	4.2.4
Bilanzersparung der Materialressourcen.....	4.3.13
Direktaufwandskoeffizient der materiell-technischen Ressourcen .	4.3.4
direkte Einsparung der Energieressourcen.....	4.3.11
Einsparung des Brennstoffes und der Energie.....	4.1.23
Einsparungsreserve der Energieressourcen.....	4.1.24
Energieeinsparung.....	4.1.22
Energieintensität.....	4.2.6
Energieressource.....	4.1.26
Erhaltung.....	4.1.14
erneuerte untraditionelle Energiequellen.....	4.1.28
gleichzeitige Produkte.....	4.1.6
indirekte Einsparung der Materialressourcen.....	4.3.12
Kapitalintensität der Produktion.....	4.3.3
Komplexverarbeitung des Ausgangsmaterials.....	4.1.3
laufende Reserven.....	4.1.32
Materialaufwendigkeit der Produktion	4.3.2
Materialintensität des Erzeugnisses.....	4.3.6
Materialressourcen.....	4.1.20
Materialressourcenverbrauchsnorm.....	4.3.10
möglicher Verlust.....	4.1.16
Nebenprodukte.....	4.1.7
Ökonomieregime	4.3.9
ökonomische Wirksamkeit der Kleinabfalltechnologien.....	4.3.1
Perspektivreserven.....	4.1.33
potentielle sekundäre Materialressourcen	4.1.13
Produktionsabfälle	4.1.9
Produktionsvorräte.....	4.1.21
rationelle Ausnutzung der Energieressourcen.....	4.1.25

rechnerischer (plangemässen) Ausnutzungskoeffizient.....	4.2.1
Ressourcen des Sekundärrohstoffes.....	4.1.12
Rekuperation.....	4.1.31
Ressourcenökonomie.....	4.3.8
Ressourcenwirtschaftlichkeit des Erzeugnisses.....	4.3.7
restlicher Verlust.....	4.1.19
sekundäre Materialressourcen (BMP)	4.1.5
Sekundärprodukte	4.1.8
spezifische Energieintensität.....	4.2.7
spezifische Materialaufwendigkeit.....	4.3.5
Steuerung des Anwendungsnutzens von Materialressourcen . . .	4.1.30
Struktureinsparung.....	4.3.14
tatsächlicher Ausnutzungskoeffizient.....	4.2.2
tatsächlicher Verlust	4.1.18
ungenützte Abfälle	4.1.11
untraditionelle Energetik.....	4.1.29
Verbrauchsabfälle.....	4.1.10
verbrauchskoeffizient.....	4.2.3
Verluste der Energieressourcen.....	4.1.27
Ziehkoeffizient	4.2.5

Абетковий показник англійських термінів

associated products.....	4.1.6
balance saving of material resources.....	4.3.13
burial of waste.....	4.1.15
by-products	4.1.7
capital intensity of products	4.3.3
complex processing of original raw material.....	4.1.3
consumption factor.....	4.2.3
cost coefficient of material and technical resources.....	4.3.4
current reserves.....	4.1.32
direct saving of power resources.....	4.3.11
economical efficiency of lowwaste technologies.....	4.3.1
efficient use of power resources.....	4.1.25
energy savings.....	4.1.22
eventual damages.....	4.1.16
extraction coefficient.....	4.2.5
fuel and energy saving.....	4.1.23
indirect saving of material resources.....	4.3.12
long term reserves.....	4.1.33
low-waste technology.....	4.1.1
management of the efficiency of material resources use.....	4.1.30
material resources.....	4.1.20
non traditional energetics.....	4.1.29
norm of material resources use rate	4.3.10
policy of economy.....	4.3.9
potential secondary material resources.....	4.1.13
power absorption capacity.....	4.2.6
power resources losses.....	4.1.27
power service life	4.1.26
prevented damage.....	4.1.17
product yield.....	4.2.4
production waste.....	4.1.9
putting in dead storage	4.1.14
rated (planned) utilization factor.....	4.2.1

real damage.....	4.1.18
real utilization factor.....	4.2.2
recuperation.....	4.1.31
renewed traditional energy sources.....	4.1.28
reserve of power.....	4.1.24
residual damage.....	4.1.19
resources of secondary raw material.....	4.1.12
resources saving of a product.....	4.3.7
saving of resources.....	4.3.8
secondary material resources (BMP).....	4.1.5
secondary products.....	4.1.8
specific consumption of materials.....	4.3.5
specific consumption of materials for products.....	4.3.2
specific consumption of materials for an article.....	4.3.6
specific power absorption capacity.....	4.2.7
stores (and supplies)	4.1.21
structural saving.....	4.3.14
technology without waste.....	4.1.2
unused waste	4.1.11
utilization.....	4.1.4
waste of consumption.....	4.1.10

Абетковий покажчик французьких термінів

capacité d'absorption de l'énergie.....	4.2.6
capacité d'absorption de l'énergie spécifique	4.2.7
coefficient de dépenses directes des ressources matérielles et techniques.....	4.3.4
coefficient d'extraction.....	4.2.5
consommation spécifiques des matériaux.....	4.3.5
consommation spécifique des matériaux pour produits	4.3.2
consommation spécifique des matériaux pour un produit	4.3.6
décharge terrestre des déchets.....	4.1.15
déchets de consommation.....	4.1.10
déchets de production.....	4.1.9
déchets non utilisables	4.1.11
dommage prévenu.....	4.1.17
dommage réel.....	4.1.18
dommage résiduel.....	4.1.19
dommages éventuels.....	4.1.16
économie de bilan des ressources matérielles	4.3.13
économie de combustibles et d'énergie.....	4.1.23
économie d'énergie.....	4.1.22
économie des ressources	4.3.8
économie des ressources d'un produit.....	4.3.7
économie directe ressources des énergétiques.....	4.3.11
économie indirecte des ressources matérielles.....	4.3.12
économie structurale.....	4.3.14
efficacité économique des technologies de peu de déchets.....	4.3.1
énergies non traditionnelles.....	4.1.29

facteur de consommation.....	4.2.3
facteur d'utilisation calculé (planifié).....	4.2.1
facteur d'utilisation réel.....	4.2.2
gestion de l'efficacité d'utilisation des ressources matérielles . . .	4.1.30
intensité des capitaux des produits.....	4.3.3
mise en état de conservation.....	4.1.14
norme de consommation des ressources matérielles.....	4.3.10
pertes des ressources énergétiques.....	4.1.27
produits associés	4.1.6
produits secondaires	4.1.8
récupération.....	4.1.31
régime d'austérité.....	4.3.9
rendement en produit.....	4.2.4
réserve d'économie des ressources énergétiques.....	4.1.24
réserves courantes.....	4.1.32
réserves de long terme.....	4.1.33
réserves de production.....	4.1.21
ressource énergétique.....	4.1.26
ressources en produits secondaires.....	4.1.12
ressources matérielles.....	4.1.20
ressources matérielles secondaires (BMP).....	4.1.5
ressources potentielles matérielles secondaires.....	4.1.13
sources d'énergie non traditionnelles reprises.....	4.1.28
sous-produits.....	4.1.7
technologie de peu de déchets	4.1.1
technologie sans déchets.....	4.1.2
traitement complexe des matières premières de départ.....	4.1.3
utilisation.....	4.1.4
utilisation rationnelles des ressources énergétiques.....	4.1.25

Абетковий показчик російських термінів

BMP потенциальные.....	4.1.13
выход продукта	4.2.4
запасы производственные.....	4.1.21
захоронение отходов	4.1.15
использование энергоресурсов рациональное.....	4.1.25
источники энергии нетрадиционные возобновляемые	4.1.28
капиталоемкость продукции.....	4.3.3
консервация.....	4.1.14
коэффициент извлечения продукта из исходного сырья	4.2.5
коэффициент использования расчетный (плановый).....	4.2.1
коэффициент использования фактический.....	4.2.2
коэффициент прямых затрат материально-технических ресурсов	4.3.4
коэффициент расходный.....	4.2.3
материалоемкость изделия.....	4.3.6
материалоемкость продукции	4.3.2
материалоемкость удельная	4.3.5
норма расхода материальных ресурсов.....	4.3.10
отходы неиспользуемые.....	4.1.11

отходы потребления	4.1.10
отходы производства.....	4.1.9
переработка исходного сырья комплексная	4.1.3
потери энергоресурсов.....	4.1.27
продукты вторичные	4.1.8
продукты побочные.....	4.1.7
продукты попутные.....,	4.1.6
режим экономии.....	4.3.9
резерв экономии энергоресурсов.....	4.1.24
резервы перспективные.....	4.1.33
резервы текущие.....	4.1.32
рекуперация	4.1.31
ресурс энергетический.....	4.1.26
ресурсоэкономичность изделия	4.3.7
ресурсы вторичного сырья.....	4.1.12
ресурсы материальные.....	4.1.20
ресурсы материальные вторичные (ВМР)	4.1.5
технология безотходная.....	4.1.2
технология малоотходная	4.1.1
управление эффективностью использования материальных ресурсов	4.1.30
утилизация	4.1.4
ущерб возможный.....	4.1.16
ущерб остаточный.....	4.1.19
ущерб предотвращенный.....	4.1.17
ущерб фактический.....	4.1.18
экономия материальных ресурсов балансовая.....	4.3.13
экономия материальных ресурсов косвенная.....	4.3.12
экономия ресурсов.....	4.3.8
экономия структурная.....	4.3.14
экономия топлива и энергии.....	4.1.23
энергия энергоресурсов прямая.....	4.3.11
энергетика нетрадиционная	4.1.29
энергоемкость.....	4.2.6
энергоемкость удельная.....	4.2.7
энергосбережение.....	4.1.22
эффективность малоотходных технологий экономическая . . .	4.3.1

Ключові слова: ресурсозбереження, маловідходна технологія, переробка вихідної сировини, вторинні ресурси